

Lenka Ondračková, Horná Súča

TÉMA PRÁCE:
POZITÍVNY PRÍSTUP KU ZÁKLADOM JAZDECTVA
S KOŇOM TOBIASOM

Doba pozorovania :

November 2022-marec 2023

Rok vyhotovenia: 2023

Odbornosť: Kone (základy jazdectva) Veková kategória: od 7 do 13 rokov

Hodnotenie práce: 16,16 b

Práca je mojím vlastným, originálnym dielom.

Podpis autora práce

Obsah

ÚVOD	3
Predstavenie sa :	3
Predstavenie koňa	3
Stavba koňa.	4
Podkova:	5
Vznik a história koní	5
Farba očí	6
Farba kopýt	6
Plemená koní a niečo o nich	6
Krmivo	7
Čistenie koňa pred jazdou	7
Sedlanie a uzdenie	7
Základy jazdenia	8
Druhy pohybu koňa.....	8
Krok	8
Klus	8
Cval:	9
Ocenenia.....	9
Záver	10
Použité zdroje:	10

ÚVOD

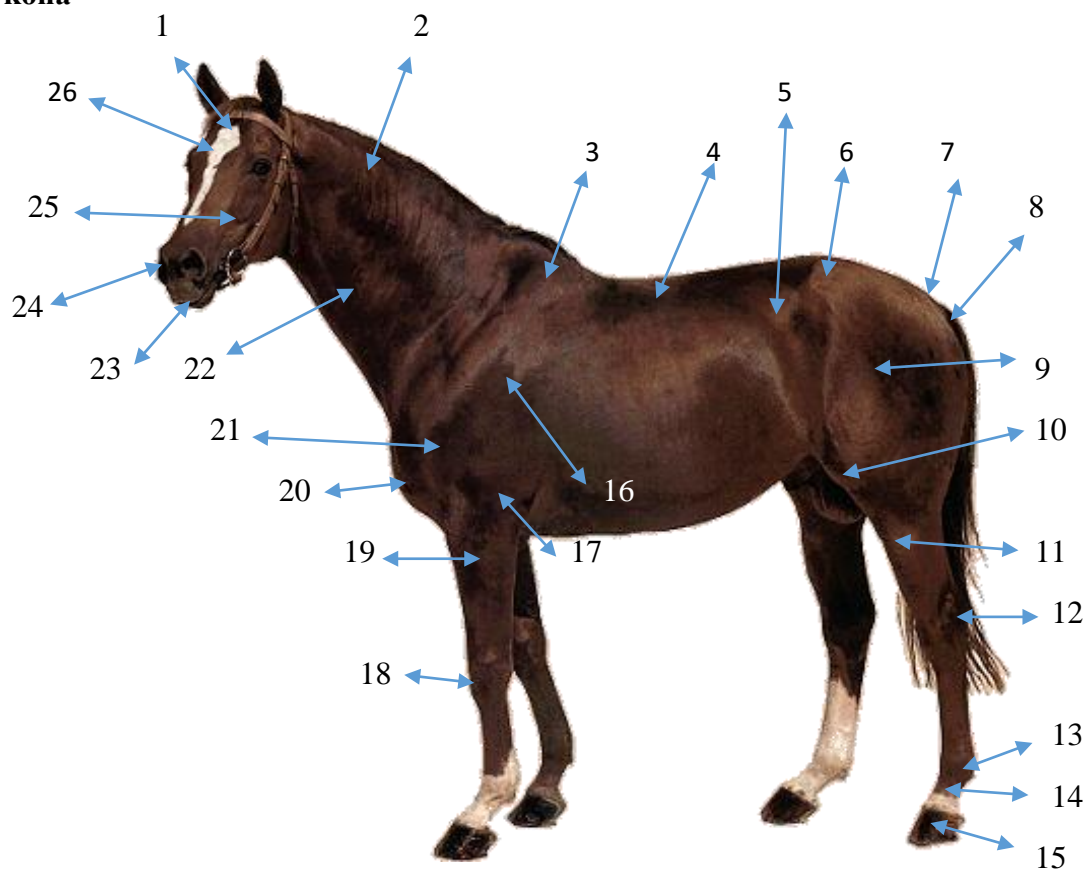
Predstavenie sa : Volám sa Lenka Ondračková, mám 12 rokov a jazdecktvu sa venujem 2 roky. V našej jazdeckej škole mávame cez letné prázdniny tábor v sedle, kde sa môže veľa detí naučiť jazdiť. Mnohí z nich jazdia doteraz a neprestalo ich to baviť. Cez tábory sme chodievali pomáhať z tréningami. Niekedy sme deti učili starostlivosť o kone a inokedy zasa koňa očistiť, nasedlať a nauzdiť.

Predstavenie koňa : jeho meno je Tobias. Má 6 rokov, výšku v kohútiku má 135cm. Má veľmi hravú povahu, ale keď má moc energie, nie je veľmi príjemný. Všetko musí skúmať a okusovať. Rád vezme do úst aj čistiace náradie alebo iné veci. Veľmi rád trénuje, najlepšie mu ide drezúra, vie síce aj parkúr, ale ten ho veľmi nebaví.

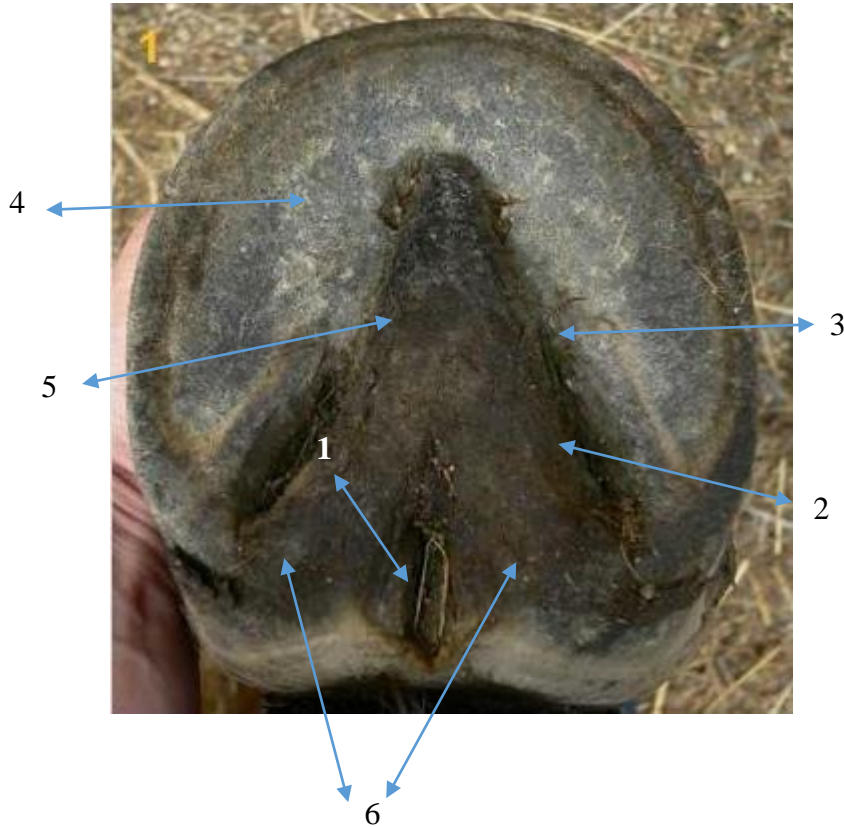
Obr.1 Kôň Tobias

Stavba koňa

1. štica	8. chvost
2. hrebeň krku	9. horné stehno
3. kohútik	10. koleno
4. chrbát	11. lýtko
5. bedrá	12. pätkový kĺb
6. vrchol zadku	13. sponkový kĺb, členok
7. koreň chvosta	14. sponka
15. kopyto	21. plece
16. plece	22. krk
17. lakt'ový kĺb	23. pysk
18. zápästný kĺb	24. nozdry
19. predlaktie	25. líce
20. prsia	26. Čelo

Podkova:

1. stredná strelková brázda

2. bočná strelková brázda

3. rohová strelka

4. rohové chodidlo

5. rohová strelka

6. rohová päťka

Vznik a história koní

Eohippus sa objavil približne pred 60 miliónmi rokov, v eocéne. Na predných nohách mal štyri prsty, na zadných nohách mal tri prsty. Na prstoch mal podušky podobné tým, aké majú psy. Jeho priemerná výška mohla dosahovať 36 cm. V tom čase žilo viacero druhov s rozličnou výškou. Najmenší mohol mať 25 cm, kým najväčší pravdepodobne dosahoval výšku 50 cm. Najčastejšie sa vyskytovali v pralesoch s ľahkou pôdou, v močarínach, či pri vodných brehoch. Usudzujúc podľa jeho zubov, bol bylinožravec, pravdepodobne požíral listy nižších kríkov a porastu, ale už boli zreteľné znaky jeho prechodu na trávnatú stravu. Sfarbenie srsti nie je známe, ale podľa spôsobu života vedci predpokladajú, že mal jeleňovi podobnú hnedú, prípadne flákatú sršť. Pred 25-40 miliónmi rokov, v miocéne, nové savany a stepi vystriedali pralesy. K tomu sa

zvieratá rýchlo prispôsobili. Takže ich zuby sa čoraz viac stávali usposobenými na prijímanie trávnej potravy. Ich krk sa natiahol, aby trávu pohodlne dosiahli. Aj ich oči sa zmenili, prešli na bočnú stranu hlavy, tak sa ich zorné pole rozšírilo. Takto ľahšie zbadali blížiacu sa dravcu.

Farba očí

Farbu očí koní, takisto, ako farbu srsti, ovplyvňuje množstvo pigmentu. Väčšinou, keďže ich koža je tmavá, majú hnedé oči. Vyskytujú sa aj druhy so svetlými očami, najmä v prípade albínov a strakatých koní, druhu appaloosa vždy vidieť aj očné bielko.

Hnedé oči: dúhovka je tmavohnedá, bielko okolo dúhovky je vidieť len vtedy, keď je kôň vystrašený.

Svetlé oči: Môžu byť svetlomodré, alebo ružové. Svetlá farba nemá vplyv na zrak koňa.

Farba kopýt

Farba kopýt, teda farba rohoviny, súvisí s farbou srsti nad kopytom. Na nohách s tmavou srstou je aj kopyto tmavé, sivočierne. Na svetlých nohách je kopyto svetlé, voskovožlté, čo aj označujú ako voskové kopyto. Môže sa stať, že jeden kôň má rôzne sfarbené kopytá.

Plemená koní a niečo o nich

Arabské kone prenášajú svoju eleganciu a krásu aj na potomkov.

Angloarabské kone sú šľachové a rýchle.

Anglický plnokrvník je kráľom dostihových dráh.

Furioso je kôň, ktorý si vie vybudovať rešpekt.

Andalúzsky kôň, ktorý značne ovplyvnil chov koní na celom svete, je telnatý, a predsa elegantný.

Oblúbený športový kôň hannoverský pochádza z Nemecka.

Hucul je koňom Karpát, jeho krátke nohy a silné telo ho predurčujú na všestranné horské použitie.

Stav Gibranov sa dnes odhaduje na 200 jedincov, je to jeden z najchránenejších Maďarských druhov.

Lipicany sú u nás najviac využívané v záprahu.

Murakozský je typickým chladnokrvným zadunajským druhom s veľkým telom.

Nonius je koňom pustatín. Obľubujú ho nielen pastieri koní, ale aj tí, čo radi aktívne oddychujú na konskom chrbte.

Kisbérsky berie na ľahlo nielen prekážky, je bezchybný aj v záprahu.

Waleské poníky sú vhodné aj na plnohodnotnú prácu napríklad v záprahu.

Krmivo

U nás v stajni sa kŕmi najmä senom, ale každý kôň dostáva po jazdení, čo potrebuje. Niektoré kone sa kŕmia len ovsom a iné dostávajú napríklad rôzne oleje, lucernu, musli, granule. Tobias dostáva po každom jazdení len ovos.

Čistenie koňa pred jazdou

Keď prídem za mojím koňom Tobíkom, nasadím mu ohlávku, ktorú mu prevlečiem cez nos a potom za uši, ohlávku nakoniec zapnem. Potom si ho odvediem z výbehu alebo boxu a uviažem si ho. Následne ho začnem čistiť. Najprv si zoberiem kovový kruh, aby som z neho dostala najväčšie blato. Ako ďalšie použijem tvrdú kefu a očistím ho od potu a špiny. A nakoniec ho prejdem mäkkou kefou. Čistý musí byť hlavne v oblasti, kde bude sedlo, aby ho nič netlačilo. Potom čistím kopytá. Pri tomto je dôležité, aby ma kôň nekopol, takže sa k jeho hlave musím vždy postaviť chrbtom. Pri čistení kopyt nemôžem čupieť, vždy musím stáť, aby som sa mohla rýchlo uhnúť. Musím vyčistiť najmä strednú strelkovú brázdú a bočnú strelkovú brázdú. Na koniec mu rozčešem hrivu a chvost. Niekedy používam kondicionér na ľahšie rozčesanie hrivy a chvostu, a prečešem hrivu kefou.

Sedlanie a uzdenie

Pri sedlaní koňa používam podsedlovú deku, barančeka, sedlo, a podbrušník. Na čistého koňa položím podsedlovú deku. Na deku pokladám barančeka a nakoniec sedlo, ktoré nemôže koňa tlačiť na lopatky, pretože by ho obmedzovalo v pohybe. Najskôr všetky veci dávam dopredu a potom ich posuniem po smere rastu srsti, kde sedlo zastane. Toto miesto je kúsok za kohútikom. Kohútik je hrbolček, kde končí hriva. Keď sedlo zapadlo na miesto, kde má byť, môžeme zapnúť podbrušník. Väčšinou má na jednom konci pevnú časť a na druhom konci má pružnú časť. Pevnú stranu zapnem sprava a pružnú stranu zľava. Podbrušník sa zapína na 1. a 3. remeň na sedle, a

najprv ho dotiahneme na 1. dierku. Medzi podbrušník a ľaktový kĺb by sa mi mala zmestiť dľaň. Keď mám takto nachystaného koňa, môžem začať uzdiť. Postavím sa z ľavej strany koňa a prehodím mu oťaže cez krk. Potom si rukou prichytím oťaže a nos koňa. Následne mu dám zubadlo pred ústa a ak ho neprijme, poštekľím ho v kútiku jeho úst. Prehodím nátylník za uši a zapnem remienky. Nánosník zapnem tak, aby sa mi pod neho zmestili 2 prsty. Podhrdelník zapnem tak, aby sa mi pod neho zmestila päť.

Základy jazdenia

Koňa do kroku alebo do akejkoľvek chôdze dostaneme tak, že pritlačíme holeň a sedom sa, ako keby prisunieme na stoličke. Naopak, keď chceme koňa zastaviť, musíme zasadnúť do sedla, stlačiť kolená, zakloniť sa a mierne pritiahnúť oťaže. Taktiež je dôležité dodržiavať priamku: plece, bedrá, päty. Päty ťaháme vždy nadol a špičky smerujú tam, kam kráča kôň. Pozeráme sa v smere jazdy. Do pravej strany koňa dostaneme tak, že sa pozrieme do prava, zvýrazníme ľavú holeň, váha v sedle je viac na pravej strane, ľavá oťaž je na krku a pravá oťaž sa trocha pootvorí. Tak isto môžeme ísť aj doľava, ale pri opačných smeroch.

Druhy pohybu koňa

Rozpoznávame tri základné druhy pohybu koňa: krok, klus, cval. Každý druh chôdze sa líši rýchlosťou. Okrem normálneho pracovného tempa, v ktorom si mladý kôň nájde rovnováhu, pri väčšej rýchlosti rozlišujeme klus, cval a trysk.

Krok

Krok je najpomalší spôsob chôdze. Pri ňom počuť štyri zaklepnutia kopýt, napr. pravé zadné, pravé predné, ľavé zadné, ľavé predné. Kôň kladie nohy jednu za druhou, nie je tu fáza vznášania sa. Z toho vyplýva, že krok je spôsob chôdze s nedostatkom švihu. Kôň musí napredovať pokojne, rozmyslene, pri rovnakej opore musí ísť úplne rovno... V tom prípade môžeme štyri doby jednoducho odpočítat: 1-2-3-4, Ak vybočí zo štyroch dôb, má krokovú chybu chôdze. Mladým koňom vyhovuje stredný krok. Predĺžený krok, budú od koní vyžadovať až vo vyšších stupňoch parkúru. V sedle sedíme rovno, ale bedrá napodobňujú pohyb koňa. Chrbát držíme rovný.

Klus

Klus je hojdavý spôsob chôdze na dve doby, kedy kôň zároveň dvíha vždy diagonálne prednú a zadnú končatinu: pravú prednú a ľavú zadnú, striedavo ľavú prednú a pravú zadnú. Je veľmi ľahké sledovať tieto dve doby. Tento spôsob chodu je svižný. Rozlišujeme tri druhy klusu: pracovný, stehenný, ľahký. V drezúrnych úlohách môžeme vidieť pracovný klus. V pracovnom kluse sedíme celou váhou v strede sedla v miernom záklone. Na každú dobu chôdze pobádame holeňou koňa vpred. V stehennom kluse sa postavíme do strmeňov, mierne predkloníme a rozložíme váhu. Máme ľahký sed. Ak by nás v pracovnom kluse nadhodilo, postavíme sa do strmeňov a na pohodlnejšiu časť sa zase posadíme. Vyzdvihneme sa, keď ide vonkajšia noha koňa vpred, sedíme, keď ide vpred vnútorná noha.

Cval:

Je to najrýchlejší spôsob chôdze koňa. Zeme sa dotýkajú vždy dve diagonálne končatiny, kým zvyšné dve dopadajú na zem jedna po druhej, takže bez problémov vieme odpočítavať tri doby: 1-2-3, 1-2-3. Rozlišujeme pravý a ľavý cval, ktorý rozoznáme podľa predných nôh koňa. Ak mu v cvale vyniká viac vnútorná noha, cvála správne. Ak mu viac vyniká vonkajšia noha, cvála nesprávne (kontra cval). V sedle musíme našou panvou vnímať pohyb koňa, ktorý kopírujeme. Tak isto musia aj ruky vnímať pohyb hlavy koňa, aby sme ho neťahali za zubadlo. To znamená, že koľko potrebuje kôň povoliť, toľko mu povolíme, ale nesmieme zahodiť oťaž. Koňa do cvalu dostaneme tak, že vnútorná noha je bližšie k podbrušníku a vonkajšia je viac vzadu. V takomto rozložení nôh pritlačíme holeň na koňa, môžeme si pomôcť aj slovom „hop“. V pracovnom cvale sedíme tak, ako aj pri kluse a od kolena sa snažíme tlačiť nohy smerom dole. Bedrá sú uvoľnené a chrbát máme rovný, akoby nás niekto ťahal za špagát smerom hore. V stehennom cvale sme opäť predklonení a držíme rovnováhu.

Ocenenia

Každoročne sa uskutočňujú u nás súťaže BENJAMIN CAP. Sú to preteky, ktoré sú každého štvrt' roka. Na pretekoch sú 3 disciplíny, ktoré si môže jazdec zvoliť. 1. drezúra, 2. trail, 3. parkúr. Každá z týchto disciplín sa delí na poníkov a kone. Pred pretekmi sa jazdci s koňmi približne mesiac pripravujú. Tobias získal 26. 11. 2022 v drezúre 1. miesto a 2. miesto na parkúroch.

Záver

Prečo som si vybrala tento šport? Kone mám veľmi rada už od malička, a všade kde bola možnosť sa povoziť alebo len si pohladkať kone, tam som musela byť.

Čo sa mi stalo najhoršie pri koňoch? Chystala som si koňa pred nasadaním a on sa splašil a prešiel ma. Na šťastie na mňa len trochu stupil a kopytom mi ťukol do brady.

Čo je na koni najťažšie? Samozrejme je to ťažký šport, pretože sa pracuje so živým zvieratkom. Najťažšie z jazdenia je pre mňa počítat' cvalové kroky pred skokom a dobre koňa naviesť na skok.

Aké je to, keď je škaredé počasie? Jazdenie sa ako tak dá zvládať, pretože keď prší alebo veľmi fúka vietor, kone sa často boja. Sú nepokojné. Je ťažšie ich zvládnuť.

Čo plánujem v budúcnosti? Ja svoju budúcnosť nechávam stále otvorenú, lebo nikdy neviem čo sa môže stať, ale aj tak mám pár cieľov do budúcnosti. Chcem mať hlavne dokonalý vzťah s koňom a 1.4. 2023 sa zúčastniť pretekov Benjamin cup v našej jazdeckej škole.

Snáď sa mi bude dariť.

Použité zdroje:

Konyhás István, Svet koní, vydavateľstvo TKK Kft, počet strán: 88, miesto vydania: Komárno,
ISBN: 978 963 596 736 0